

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK ÜNİTE KAVRAMLARI

1. ÜNİTE(BİR KAHRAMAN DOĞUYOR)

İNKILAP

Toplum düzenini daha iyi hale getirebilmek için yapılan köklü değişiklikler. Yenilik.

DOGMATİK DÜŞÜNCE

Orta Çağda din adamlarının düşüncelerinin sorgulanmadan doğru kabul edildiği düşünce tarzı

SÖMÜRGEÇİLİK (EMPERYALİZM)

Gelişmiş ülkelerin, gelişmemiş olan ülkelerin yeraltı ve yerüstü kaynaklarını yönetmeleri. Sanayi İnkılabı ile ortaya çıktı.

DUYUNU UMUMİYE

Osmanlı Devleti'nin aldığı borçları ödeyememesi üzerine alacaklı devletlerin borçlarını tahsil etmek amacı ile kurdukları kuruluş. Devlet adına vergileri toplamışlardır.

KAPİTÜLASYON

Osmanlı Devleti'nin Avrupalı devletlere tanımış olduğu ekonomik ve sosyal ayrıcalıklar.

MİLLİYETÇİLİK AKIMI

Her Milletin kendi devletini kurması fikri. Fransız İhtilali ile ortaya çıkmıştır.

FRANSIZ İHTİLALİ

Fransa'da halkın yönetime karşı yaptığı ayaklanmadır.Sonuçları tüm dünyayı etkilemiştir.Fransa'da Cumhuriyet kuruldu.

MEŞRUTİYET

Padişahın yanında Meclisin de görev yaptığı sistemdir. Osmanlı Devleti 1876 ve 1908 yıllarında Meşrutiyet yönetimine geçmiştir. Osmanlı'da halkın yönetime ilk kez katılmasıdır.

JÖN TÜRK (GENÇ OSMANLILAR)

Osmanlı Devletinin son döneminde ortaya çıkan Meşrutiyet yanlısı genç kuşağa verilen isim.

MECLİSİ MEBUSAN (MEBUSLAR MECLİSİ)

Osmanlı Devletinde Meşrutiyet ile birlikte açılan Meclisin adıdır. **Mebus : Vekil**
Parlamento: Meclis

KANUNİ ESASİ

Osmanlı Devletinin ilk Anayasası. 1876 yılında Meşrutiyet' in ilanı ile hazırlanmıştır.

31 MART VAKASI

1909 yılında Meşrutiyete karşı olanların çıkardığı isyan.

HAREKET ORDUSU

31 Mart İsyanını bastıran ordunun adıdır. Mustafa Kemal Kurmay Başkanı olarak görev yaptı.

İTTİHAT VE TERAKKİ CEMİYETİ

Başlangıçta bir Cemiyet olarak kurulup sonra Parti haline gelen cemiyet, zaman zaman ülke yönetiminde etkili olmuştur. Meşrutiyetin İlanı ve 1. Dünya Savaşına girilmesinde etkilidirler. M.Kemal kısa süre faaliyetlerine katılmıştır. Jöntürklerden oluşur.

VATAN VE HÜRRİYET CEMİYETİ

Mustafa Kemal'in kurduğu Cemiyet.

ATEŞEMİLİTER

Büyükelçilikte askeri görevli.

GAYRİMÜSLİM

Müslüman olmayan

TANZİMAT VE ISLAHAT FERMANI

Osmanlı Devletinde Avrupalıların içişlerimize karışmasını önlemek ve azınlıkları memnun etmek amacıyla yapılan Demokratikleşme hareketi. Tanzimat Fermanı Osmanlı'da ilk demokratikleşme hareketidir.

RÜŞTİYE

Osmanlı'da ortaokul

İDADİ

Osmanlı'da Lise.

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK ÜNİTE KAVRAMLARI

2. ÜNİTE(MİLLİ UYANIŞ)

PANSLAVİZM

Rusya'nın tüm slavları ve ortadoksları tek çatı altında toplama politikası, 1. Dünya Savaşının sebeplerindendir.

MİLLİ MÜCADELE KURTULUŞ SAVAŞI İSTİKLAL HARBİ

1919-1922 yılları arasında Anadolu halkının işgalcilere karşı verdiği mücadele.

İTTİFAK DEVLETLERİ

1. Dünya Savaşında Almanya, Avusturya-Macaristan, Osmanlı Devletinin oluşturduğu taraf

İTİLAFA DEVLETLERİ

1. Dünya Savaşında İngiltere, Fransa ve Rusya'nın başını çektiği taraf

MÜTTEFİK

Ayin amaçlara sahip kesimlerin birlikte hareket etmeleri, birliktelik kurmaları.

TAARRUZ CEPHESİ

Cephede savaşı başlatan taraf için kullanılır. Örneğin 1. Dünya Savaşında Kanal ve Kafkas Cepheleeri taarruz cephesidir. Bu cepheleerde Savaşı Osmanlı başlatmıştır.

SAVUNMA CEPHESİ

Yapılan saldırıya karşı savunma yapılan cepheleedir. Örneğin 1. Dünya Savaşında Osmanlı, Çanakkale-Suriye-Filistin-İrak-Suriye- Filistin Cepheleerinde savunma yapmıştır.

WILSON İLKELERİ

1. Dünya savaşı sonuna doğru kalıcı bir barışın sağlanması amacıyla A.B.D. Başkanı Wilson'un yayınladığı 14 maddelik ilkedir. Uygulanmamıştır.

CEMİYET

Dernek, kuruluş, topluluk demektir. Bir amaç için oluşturulan kuruluştur.

MİLLETLER CEMİYETİ (CEMİYETİ AKVAM)

Dünya barışını sağlamak amacı ile birinci dünya savaşı sonrası kurulan teşkilattır. İkinci dünya savaşı sonunda dağıldı.

TEHCİR

Zorunlu göç demektir. 1915 yılında birinci dünya savaşında Osmanlı Devleti, Ermenileri Sevk ve İskan Kanunu ile zorunlu göçe tabi tutmuştur.

MANDA VE HİMA

Kendini yönetemeyen güçsüz devletleri büyük devletler tarafından yönetilmesi demektir. Paris Barış Konferansında Sömürgeciliğin yumuşatılmış halidir.

KUVAYI MİLLİYE (MİLLİ KUVVETLER)

Mondros Ateşkes Antlaşmasından sonra işgallere karşı bölgelerini korumak amacı ile kurulan gönüllü birliklerdir.

HEYETİ TEMSİLİYE (TEMSİL HEYETİ)

İstanbul Hükümetinin görevini yerine getirememesi nedeniyle oluşturulan ve Milli Mücadeleyi yöneten kurul. Erzurum Kongresinden sonra kuruldu. TBMM'nin açılması ile görevi sona ermiştir.

ULUSAL EGEMENLİK MİLLİ EGEMENLİK

Halkın kendi kendini yönetmesi, seçimler yoluyla yönetme hakkının halka ait olması

MİSAKİ MİLLİ (MİLLİ YEMİN)

Son Osmanlı Mebuslar Meclisinde alınan karardır. Ülkemiz sınırlarını belirleyen, Milli Mücadele'nin programını yasal hale getiren, bağımsızlık hedeflerini gösteren belgedir.

GÜÇLER BİRLİĞİ

Yasama-Yürütme-Yargı güçlerinin tek elde toplanması

Yasama: Kanun Yapma

Yürütme: Kanunları uygulama

Yargı: Kanunların uygulanmasını denetleme

MECLİS HÜKÜMETİ SİSTEMİ

Meclis Başkanının aynı zaman hükümet başkanı olduğu sistem, bakanların milletvekilleri tarafından seçilir. Cumhuriyetin İlanına kadar uygulanmıştır.

KUVAYI İNZİBATİYE (HALİFELİK ORDUSU)

İstanbul Hükümetinin, TBMM'yi ortadan kaldırmak amacı ile kurduğu ordu.

HIYANETİ VATANİYE KANUNU (VATANA İHANET KANUNU)

Meclise karşı yapılan isyanları bastırmak amacı ile çıkarılan Kanun.

KONGRE

Herhangi bir konuyu görüşmek üzere, delegelerin katılımı ile düzenlenen toplantı.

GENELGE

Kanun ve Yönetmeliklerin uygulanmasına yönelik ilgililere gönderilen açıklayıcı yazı.

ŞEYHÜLİSLAM

Osmanlı Devletinde en yüksek rütbeli din görevlisi.

TAM BAĞIMSIZLIK

Bir devletin askeri, siyasi, ekonomik gibi bütün alanlarda bağımsız olması.

AZINLIK

Bir toplulukta, herhangi bir nitelik yönünden az sayıda olanlar. Ermeniler, Yahudiler ülkemizde azınlıktır.

TERHİS

Askerlik görevinin sona ermesi

FETVA

Yüksek rütbeli din adamları tarafından verilen dini karar,

İSTİKLAL MAHKEMELERİ

Suçluları cezalandırmak amacı TBMM tarafından kurulan mahkemeler. Milli Mücadele ve Cumhuriyetin ilk dönemlerinde görev yapan özel mahkemelerdir.

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK ÜNİTE KAVRAMLARI

3. ÜNİTE(MİLLİ BİR DESTAN: YA İSTİLAL YA ÖLÜM!)

TOPYEKÜN

Hep birlikte, Tamamen. Sakarya Savaşında “Topyekün Savaş Taktiği” ilk defa uygulandı. Sadece savunulan bölgeyi değil, tün ülkeyi kurtarmak taktiğidir.

DİPLOMASİ

Uluslararası ilişkiler ve bu ilişkileri düzenleyen tüm antlaşmalar.

MUHAREBE

Savaşma

MAARİF

Eğitim

MİLLETİ SADİKA

Sadık Millet demektir. Osmanlı Devletinde Ermeniler için kullanılan tanımdır.

MAREŞAL

Askerlikte en yüksek rütbe. Başarılı yüksek rütbeli komutanlar için verilen nişan.

TEŞKİLATI ESASİYE

Türk Devletinin ilk anayasası. 1921 yılında yapılmıştır.

TEKALİFİ MİLLİYE (MİLLİ YÜKÜMLÜLÜK)

Mustafa Kemal’ ni başkomutanlığı sırasında çıkardığı, ordunun ihtiyaçlarını karşılamak amacı taşıyan kanun.

DELEGE

Bir devlet ya da kurum adına kendine temsil yetkisi verilen kişilerdir. Örneğin Sivas kongresine katılan delegeler, Lozan konferansına katılan delegeler.

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK ÜNİTE KAVRAMLARI

4. ÜNİTE(ATATÜRK VE ÇAĞDAŞLAŞAN TÜRKİYE)

İLKE	Temel kural, temel bilgi.
REJİM	Yönetim Biçimi. Örn. Cumhuriyet Rejimi.
SALTANAT	Ülke yönetiminin babadan oğula geçmesi. Ülke hanedanının ortak malıdır.
HALİFELİK	Peygamberimizin ölümünden sonra ortaya çıkan siyasi yönetici. İslam dünyasının lideri.
GÜÇLER AYRILIĞI (KUVVETLER AYRILIĞI)	Yasama-Yürütme ve Yargı kurumlarının birbirinden bağımsız karar alması.
TEVHİDİ TEDRİSAT KANUNU	Eğitim ve öğretimde birliği sağlamak amacı ile çıkarılan kanun(1924)
ŞERİYE VE EVKAF VEKALETİ	Osmanlı devletinde din ve vakıf işlerinden sorumlu bakanlık. 1924 te kaldırılıp yerine Diyanet İşleri Başkanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğü kuruldu.
ERKANI HARBİYE	Osmanlı Devletinde savaş bakanlığı. 1924 te kaldırılıp yerine Genelkurmay Başkanlığı kuruldu.
MİLLET MEKTEPLERİ	Harf İnkılabı ile yeni Türk harflerini öğretmek amacıyla açılan okullar.
TEKKE (DERGAH)	Tarikat mensuplarının kaldıkları, ibadet ve tören yaptıkları yer. Zaviye : Tekke'nin küçüğü Türbe: Ünlü kişilerin mezarları Tarikat:Dini gruplar
İKTİSAT	Ekonomi
LİBERAL EKONOMİ	Serbest ekonomi, fiyatların serbestçe belirlendiği, özel teşebbüsün ön planda olduğu ekonomik düzen.

MİSAKİ İKTİSADİ (EKONOMİ ANDI)

1923 yılında Türkiye İktisat Kongresinde Yerli üretimi ve ekonomik bağımsızlığı desteklemek amacıyla alınan kararlar

AŞAR VERGİSİ

Osmanlı'da çiftçinin ürettiği ürünlerden onda bir oranındaki vergi. 1925 yılında kaldırıldı.

KABOTAJ KANUNU

Denizlerde gemi ve liman işletmeciliğini Türk işletmecilere veren kanun. (denizlerde millileşme)

TEŞVİKİ SANAYİ KANUNU

Özel sektörün sanayi alanında desteklenmesi amacıyla kredi, arsa gibi teşvikler sağlayan kanun

ARŞIN

Osmanlı'da kullanılan 68 cm eşit uzunluk birimi. **Endaze: Osmanlı'da kullanılan 65 cm.ye eşit uzunluk birimi**

OKKA

Osmanlı'da kullanılan 1283 gr. 'a eşit ağırlık birimi. **Dirhem: Osmanlı'da 3,2 gr. 'a eşit ağırlık ölçüsü**

HUKUK

İnsanların devlet ile ve insanlarla ilişkilerini düzenleyen kurallar bütünü

MECELLE

Osmanlı'da aile ilişkilerini düzenleyen kanun

MEDENİ KANUN

Doğum, ölüm, miras, evlenme, boşanma gibi aile ilişkilerini düzenleyen kanun

UMUMİ HIFZISSİHHA KANUNU

1930 yılından çıkarılan "Genel Sağlığı Koruma" kanunu.

HIFZİSİHHA MÜESSESESİ

Bulaşıcı hastalıklarla mücadele etmek, serum ve aşı üretmek amacı ile kurulan sağlık kuruluşu

HİLALİ AHMER CEMİYETİ

Kızılay' ın Osmanlı'daki ismi.

DARULFÜNUN

Osmanlı'da üniversite

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK ÜNİTE KAVRAMLARI

5. ÜNİTE (DEMOKRATİKLEŞME ÇABALARI)

FIRKA

Siyasi Parti

İKTİDAR

Seçimlerde en çok oyu alarak ülkeyi yönetme yetkisini kazanmış parti.

MUHALEFET

Seçimlerde İktidar partisinden sonra oy alan diğer partiler.

ÇOĞULCULUK

Demokrasilerde her türlü görüş ve eğilimin olması. Örneğin Çok parti olması çoğulculuk ilkesi gereğidir.

TERAKKİPERVER CUMHURİYET FIRKASI (TCF)

Kazım Karabekir, Rauf Orbay, Refet Bele, Ali Fuat Cebesoy, Adnan Adıvar tarafından kurulan Türkiye'nin ilk muhalefet partisidir.(1924)

SERBEST CUMHURİYET FIRKASI (SCF)

Atatürk'ün teşviki ile Fethi OKYAR tarafından kurulan ikinci muhalefet Partisidir. (1930)

CUMHURİYET HALK FIRKASI (CHF)

Türkiye'nin ilk partisidir. Mustafa Kemal ATATÜRK tarafından kurulmuştur. 1950 yılına kadar ülkeyi yönetmiştir.

TAKRİRİ SÜKUN KANUNU

Doğu Anadolu'da çıkan Şeyh Said ayaklanmasını bastırmak amacı ile çıkarılan kanundur. (Suküneti sağlama kanunu)

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK ÜNİTE KAVRAMLARI

6. ÜNİTE(ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI)

MÜBADELE

Karşılıklı olarak nüfus değişimi. Örneğin Yunanistan'daki Türkler ile Türkiye'deki Rumların karşılıklı yer değiştirmesi.

ETABLİ

Rum dilinde yerleşmiş yöre sakini. Örneğin Yunanlılar İstanbul'daki Rumlar için kullanırlar.

KAMUOYU

Bir konu hakkında halkın genel görüşü.

MÜTEKABİLİYET (KARŞILIKLILIK)

Türkiye'nin dış politika ilkelerindendir. Karşılıklı davranmadır. Örneğin Türkiye yurtdışındaki Türklere verilen hakların aynısını Türkiye'de yaşayan azınlıklara vermiştir.

PAKT

Antlaşma

ANTANT

Anlaşma, uyuşma, uzlaşma

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK ÜNİTE KAVRAMLARI

7. ÜNİTE(ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜ VE SONRASI)

KATAFALK

Ölünün tabutunun konulması için üzeri kumaşla örtülü yüksek yer.

MÜTTEFİK DEVLETLER

2. Dünya Savaşında İngiltere, Fransa, ABD, Sovyetler Birliği(Rusya) oluşturduğu taraf. Savaş sonunda Türkiye' de katılmıştır

MİHVER DEVLETLER

2. Dünya Savaşında Almanya, İtalya ve Japonya'nın oluşturduğu taraf.

SOĞUK SAVAŞ

2. Dünya Savaşından sonra A.B.D. (Batı bloku) ve S.S.C.B. (Rusya)(Doğu Bloku) arasındaki gerginlik, 1990 lı yıllara kadar sürmüştür.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER

2. Dünya savaşından sonra dünya barışını korumak amacı ile kurulan kuruluş

UNESCO

Birleşmiş Milletler bağlı olarak kurulan Eğitim, Kültür teşkilatı.

VARLIK VERGİSİ

2. Dünya Savaşının Türkiye' deki ekonomik etkilerini azaltmak amacı ile zenginlerden alınan vergi.

MİLLİ KORUMA KANUNU

2. Dünya Savaşın sırasında artan fiyatların, ürünlerin üretim sıkıntıları gibi nedenlerle hükümete fiyatlara ve üretime müdahale yetkisi veren kanun

MİNBER GAZETESİ

Mustafa Kemal'in 1918 li yıllarda arkadaşı Ali Fethi Bey ile çıkardığı gazete